

BILTEN

DVE NEDELJE U SVETU ENERGETIKE

Upozorenja i opomene

ACER: Samo 22% HVAC interkonektorskih kapaciteta u JIE dostupno trgovanju

Globalne emisije CO2 bez promena treću godinu za redom

Strogi uslovi za korisnike „sigurnosne rezerve“ ugljendioksida

Komisija priprema listu ispuštanja CO2 za posle 2020.

Evropska komisija priprema amandman kako bi doskočila Severnom toku 2

EK upozorila Rumuniju zbog propusta u sprečavanju benzinskih isparenja

ACER: Samo 22% HVAC interkonektorskih kapaciteta u JIE dostupno trgovanju

LJUBLJANA –U interkonekcijama visokonaponske naizmenične struje (HVAC) u jugoistočnoj Evropi, samo 22 odsto repnog (benchmark) kapaciteta je bilo na raspolaganju za trgovinu u 2016. godini, dok je u inicijalnom regionu EU, (izuzimajući centralno-zapadnu Evropu) ovaj broj iznosio 40 odsto, pokazuju podaci iz poslednjeg Izveštaja o nadzoru tržišta (MMR) koji je objavila Agencija za saradnju (evropskih) energetske regulatora (ACER).

Tržišta prirodnog gasa bolje funkcionišu kada je reč o čvorištima i usklađivanju cena, ali je situacija različita na geografskom nivou. Značajne barijere trgovini postoje u nekim zemljama članicama, posebno jugoistočne Evrope, što se negativno odražava na funkcionisanje i protočnost tržišta, saopšteno je iz ACER-a koji će ove nedelje prezentirati rezultate izveštaja u Briselu. acer.europa.eu.

Silazni trend veleprodajnih cena energije (kako električne energije, tako i gasa) nastavljen je u najvećem delu EU u 2016. Maloprodajne cene takođe pokazuju sve veći silazni trend. To je, doduše, u nekoliko poslednjih godina bio slučaj sa cenama električne energije i gasa za industrijske potrošače, ali sada se ovaj trend smanjenja cena električne energije beleži i kod domaćinstava, navodi ACER.

Agencija napominje da MMR takođe pokriva područja zemalja potpisnica Ugovora o Energetskoj zajednici,

kada se radi o nekim malo i veleprodajnim tržištima. Cene električne energije i gasa za industriju u tim zemljama ostaju veće od onih za domaćinstva, ali se beleži rast kod ovih poslednjih i postepeno pojeftinjenje energije za industrijske potrošače, navodi ACER.

Globalne emisije CO2 bez promena treću godinu za redom

BRISEL – Emisije ugljendioksida u svetu već treću godinu za redom stagniraju, pokazuje analiza koju su uradili naučni servis Evropske komisije, JRC i holandska Agencija za procenu životne sredine (PBL). Izveštaj objavljen 20. oktobra sadrži nove, dopunjene podatke o stalno praćenju kretanja tri glavna uzročnika fenomena emisija staklene bašte (GHG): ugljendioksida (CO₂), metana (CH₄) i azot oksida (N₂O).

Globalnim GHG emisijama nastavlja da dominira emisija CO₂ iz fosilnih goriva, koji ipak pokazuje trend usporavanja od 2012. da bi treću godinu za redom do 2016. beležile stagnaciju. Rusija, Kina, SAD i Japan su doduše dodatno smanjili njihove emisije CO₂ od 2015. do 2016. godine, dok su emisije u Evropskoj uniji ostale nepromenjene u odnosu na prethodnu godinu, a u Indiji rastu. europa.eu

Komisija priprema listu ispuštanja CO2 za posle 2020.

BRISEL – Evropska komisija objavila je Inicijalnu procenu uticaja na „Listu ispuštanja ugljendioksida 2021. - 2030.“. Dok traje proces revizije Direktive Sistema EU za trgovanje emisijama (ETS), počele su pripreme za Listu izlivanja ugljendioksida za period posle 2020., saopšteno je na portalu EK, europa.eu. Zainteresovane strane mogu da iznesu svoja gledanja na Inicijalnu procenu uticaja. Revidirana EU ETS Direktiva će odrediti kriterijume i pragove za procenu rizika curenja CO₂, dok postoji nekoliko metodoloških opcija i elemenata potrebnih za implementiranje Direktive koji nisu definisani u pravnom tekstu. Ti metodološki elementi će stoga biti predmet ove procene uticaja, saopšteno je iz Komisije.

U okviru EU ETS, Komisija mora da, nakon procene relevantne industrije, odredi listu sektora i podsektora koji su izloženi značajnim rizicima ispuštanja ugljendioksida. Ti sektori i podsektori dobijaju veći obim besplatnih dozvola za emisije.

Pojeftinjenje proizvodnje zelene energije može korigovati ciljeve za 2030.

BRISSEL – EU dogovor prema kome je 27 odsto snabdevanja energijom trebalo da dolazi iz obnovljivih izvora izgrađen je na pretpostavci da će nivo troškova u 2020. dostići 123 evra za megavat-čas. Međutim sadašnji troškovi proizvodnje energije iz OIE su znatno niži, posebno kod vetro-kapaciteta na moru, odakle se snabdevanje električnom energijom već obezbeđuje po upola nižoj ceni od originalno pretpostavljene, piše 12. oktobra *Politico*. Ovaj portal, specijalizovan za praćenje tema unutar Evropske unije, konstatuje da nova situacija stvara mogućnost da se odredi nova vizija u projekcijama udela koji zelena energija može imati u budućnosti Evrope.

- unapređena regionalna saradnja i koordinacija na grupama za analizu rizika zemalja članica
 - obavezni regionalni preventivni akcioni planovi i planove za vanredne situacije, kao i regionalne procene rizika, koji će zajednički da pripreme sve države članice unutar iste grupe rizika
 - mehanizam solidarnosti koji će imati obaveznu primenu u ekstremnim kriznim situacijama
 - povećan nadzor nad odredbama ugovora o snabdevanju gasom
- posebne obaveze država članica EU prema Energetskoj zajednici, kao i ovlašćenja Komisije za koordinaciju primene pravnog okvira između EU i Energetske zajednice.

Strogi uslovi za korisnike „sigurnosne rezerve“ ugljendioksida

LUKSEMBURG – „Sigurnosna rezerva“ ugljendioksida, čiji je cilj da pomogne zemljama članicama Evropske unije da smanje emisije u sektoru saobraćaja, građevinarstva i poljoprivrede, biće dostupna samo zemljama koje rano postižu svoje ciljeve smanjenja emitovanja stakleničkih gasova. Tzv. „sigurnosna rezerva“ za manje bogate zemlje članice je bila u središtu rasprave na sastanku ministara životne sredine EU 28, 13. oktobra u Luksemburgu.

Ekvivalent emisija 115 miliona tona CO2 biće dostupan samo EZ zemljama koje su već koristile druge „fleksibilnosti“ iz Regulative o podeli tereta (Effort Sharing Regulation - ESR), navodi se u saopštenju Saveta ministara EU objavljenom posle sastanka.

Savet za životnu sredinu je takođe postigao sporazum o poziciji koju će zauzeti u ESR vezano za obavezne godišnje ciljeve emisije za svaku državu članicu za period 2021.-2030., prenosi euractiv.com

Glavni elementi EU regulative o sigurnosti snabdevanja gasom

BRISSEL – Savet Evrope usvojio je 9. oktobra revidiranu regulativu vezano za mere obezbeđenja sigurnosti snabdevanja prirodnim gasom. Ta regulativa, kao i odluka vezana za međuvladine sporazume (IGA's), predstavljaju dva glavna temelja strategije za izgradnju Energetske unije, **saopšteno** je iz Evropske komisije. Glavni elementi ove regulative su:

- unapređena regionalna saradnja i koordinacija na grupama za analizu rizika zemalja članica
 - obavezni regionalni preventivni akcioni planovi i planove za vanredne situacije, kao i regionalne procene rizika, koji će zajednički da pripreme sve države članice unutar iste grupe rizika
 - mehanizam solidarnosti koji će imati obaveznu primenu u ekstremnim kriznim situacijama
 - povećan nadzor nad odredbama ugovora o snabdevanju gasom
- posebne obaveze država članica EU prema Energetskoj zajednici, kao i ovlašćenja Komisije za koordinaciju primene pravnog okvira između EU i Energetske zajednice.

Novo rukovodstvo rumunskog energetskeg regulatora

BUKUREŠT – Parlament Rumunije odobrio je prošlog četvrtka predlog novog rukovodstva tamošnje energetske regulatorne agencije ANRE. Poslanik socijaldemokratske partije Dumitru Čirita (foto) izabran je za novog predsednika ANRE, a izabrani su i novi članovi regulatornog komiteta Agencije.

Parlament je takođe formirao i specijalni komitet koji će analizirati rad regulatora u poslednjim godinama. Pred komitetom će se pojaviti prethodno rukovodstvo ANRE i predstavnici lokalnih energetskih kompanija vezano za ovogodišnje promene cena na tržištu energije.

Portal **News.ro** podseca da je ANRE bio pod udarom kritika vladajuće partije kada je najavio za 1. oktobar povećanje cena električne energije i gasa. Regulator je posle toga odlučio da odloži promene cena.

I Slovenija od 2030. zabranjuje vozila na fosilna goriva

LJUBLJANA – Vlada Slovenije je prihvatila 12. oktobra novu strategiju korišćenja alternativnih izvora energije prema kojoj će posle 2030. godine biti zabranjena registracija novih automobila na fosilna goriva. Pre Slovenije sličnu zabranu su najavili Nemačka i Holandija za 2030., a Velika Britanija i Francuska za 2040. godinu.

Motore s unutrašnjim sagorevanjem će od 2030. u Sloveniji zameniti hibridni ili potpuno električni motori, i to oni koji ne premašuju ispuštanje od 50 grama CO2 po kilometru. U okviru prelaznog razdoblja, od 2025. godine ta će granica biti postavljena na 100 g/km. Slovenska Vlada predviđa da će do 2030. u toj zemlji na putevima biti oko 200.000 električnih i hibridnih vozila, ili oko 17% svih registriranih automobila.

ENTSO: Pregled snabdevanja za zimu 2017/18

BRISSEL - Evropska mreža operatora transportnih gasnih sistema (ENTSO) objavila je prošle nedelje Pregled snabdevanja za zimu 2017/18 i Izveštaj za zimu 2016/17. Pregled omogućava vredan uvid u evropsku gasnu transportnu mrežu pred dolazeću zimu, navodi se u saopštenju objavljenom na portalu entsog.eu. U Pregledu snabdevanja za zimu 2017/18, ENTSOG je ocenio sposobnost evropskog transmisionog gasnog sistema da se nosi sa osnovnim "referencama" i hladnom zimskom sezonom i situacijama visoke potražnje, kao što su dnevni špicevi potrošnje ili dvonedeljni hladni ciklus.

Gasprom nagovestio podizanje prosečne cene gasa za Evropu na 200 dolara

MOSKVA - Gasprom je nagovestio povećanje prosečne izvozne cene gasa za Evropu na 200 dolara za 1.000 kubnih metara do kraja godine. To je izjavio zamenik predsednika Upravnog odbora Gasproma Aleksandar Medvedev.

"Na spot tržištu cena je već iznad 200 dolara za 1.000 kubnih metara, a naša prosečna cena će se takođe približiti tom nivou," izjavio je Medvedev za agenciju

Tass.

Gasprom je prethodno prognozirao da će prosečna izvozna cena prirodnog gasa za Evropu dostići 180 dolara za 1.000 kubnih metara, a generalna

direktorka kompanije Gasprom eksport, Elena Burmistrova, izjavila je u septembru da bi cena mogla dostići 190 dolara.

Evropska komisija priprema amandman kako bi doskočila Severnom toku 2

BRISEL – Evropska komisija se sprema da unese jednu pravnu odredbu u svoje energetske zakonodavstvo kako bi popunila „prazninu“ koja je sprečava da ga primeni na projekt druge faze rusko-nemačkog gasovoda Severni tok, prenosi EUobsever.

List se poziva na jedan izvor u Evropskoj uniji koji navodi da bi Komisija mogla da početkom novembra predloži unošenje amandmana u svoj zakon o gasnim tržištima iz 2009. Promena bi redefinisala „interkonektorske“ gasovode tako da EU antimonopolski zakoni i tzv. treći energetske paket budu primenjivi za Severni tok 2 u celini. Interkonektor bi se u ovom slučaju odnosio na pod-baltičku sekciju gasovoda na koju se sada ne može primenjivati treći energetske paket. U tom slučaju bi Gasprom bio primoran da prepusti nezavisnom operatoru rukovođenje njegovim gasovodom i konkurentskim snabdevačima da koriste deo kapaciteta Severnog toka dva, piše **EUobsever**.

Vestager: Imamo mogućnosti da popunimo pravni vakuum

To je posredno najavila i evropska komesarica za konkurenciju, Margaret Vestager koja je konstatovala je da EU nema legalne puteve da blokira projekat Severni tok 2, ali ima mogućnosti da popuni pravnu prazninu. Ona je na press konferenciji u Vilnjusu, u Litvaniji, prošlog utorka kazala: „Mislim da smo priznali da nemamo legalna sredstva da ga sprečimo, ali imamo legalnu osnovu da obezbedimo da Severni tok 2 ne bude u pravnom vakuumu.

Junker: Teško do jedinstva u EU vezano za Severni tok

U međuvremenu je i predsednik EU, Žan Klod Juncker morao da prizna da ne postoji unutar EU sloga oko pitanja projekta Severni tok 2, odnosno želje Evropske komisije da u ime bloka pregovara sa ruskom stranom oko načina regulisanja rada

Sud Gaspromu dopustio pristup aukcijama za Opal

DIZELDORF - Apelacioni sud u Dizeldorfu doneo je konačnu presudu u slučaju Opal, uklonivši sve prepreke za proširenje dostupnosti toga gasovoda za ruski Gasprom, pa te će poljska gasna kompanija PGNiG i njena nemačka podfirma kao tužioc morati da priznaju poraz, prenosi u prošli petak

Reuters.

Sud je, naime, ukinuo sve prepreke za sprovođenje aukcija za kapacitete gasovoda koji se nadovezuje na rusko-nemački podbaltički magistralni gasovod Severni tok i stiže do tržišta kontinentalne Evrope.

Više od pet godina Gasprom nije uspeo da iskoristi puni kapacitet Severnog toka, jer je po pravilima Trećeg energetske paketa Evropske komisije mogao koristiti samo polovinu od ukupno 36 milijardi kubika kapaciteta godišnjeg transporta Opala, uprkos toga što sve vreme druga polovina ostala neiskorištena, jer jednostavno nije bilo drugih zainteresovanih dobavljača.

Konačno, pre godinu dana Evropska komisija je izuzela Opal iz Trećeg energetske paketa do 2033. godine, što je Gaspromu otvorilo vrata da na aukcijama poveća transport njegovim cevima za dodatnih 30 do 40 odsto. Zbog toga je PGNiG podneo zahtev za ukidanje proširenja dostupnosti Gasproma Opalu zbog čega su aukcije bile zaustavljene. Međutim, krajem jula nemački sud donio je privremeno, a sada i pravosnažno rešenje kojim je odbacio poljski zahtev.

Shell prodaje udeo u dva offshore vetro-parka ...

LONDON - Vodeća evropska naftna kompanija Royal Dutch Shell traži kupce za udeo u dva offshore projekta vetroparkova u Holandiji, Borssele III i IV (ukupno 740 MW), čiji razvoj zahteva investiciju procenjenu na oko 1,4 milijarde dolara, prenosi **Bloomberg** saznanje od dva lica upućena u ovaj plan.

Iz Shella je, doduše, saopšteno da samo želi da privuče nove investitore, odbijajući da detaljnije elaborira. Bloomberg prenosi da je strategija anglo-holandskog kolosa da se usmerava na rane faze razvoja gigantskih

vetro-parkova i da izbegava da zadržava sredstva u dugoročnijim poslovima u tom sektoru, koji nude doduše stabilan, ali sporiji povrat investicija.

Sa zaoštavanjem klimatske politike i prateće regulative, a posebno neizvesnim poskupljenjem cene ugljendioksida emitovanog sagorevanjem fosilnih goriva, analitičari sa sve većom pažnjom prate poteze naftnih i gasnih kompanija u oblasti obnovljivih izvora energije, kao reper koji će najverovatnije slediti, ili već slede i manji igrači u sektoru.

... i kupuje mrežu punionica za elektromobile

LONDON - Royal Dutch Shell je dogovorio kupovinu firme za internacionalnom mrežom stanica za punjenje automobila na električni pogon. Kompanija NewMotion, kao ni Shell, nisu želeli da govore o detaljima ugovora potpisanog ove nedelje. Ta firma, koja će postati podfirma u potpunom vlasništvu Shell-a, poseduje mrežu od preko 30.000 privatnih punionica u zgradama, firmama i na javnim mestima za električne automobile u Holandiji, Nemačkoj, Francuskoj i SAD.

Potpredsednik Shell-a za Nova goriva, Matthew Tipper, rekao je u četvrtak da će ovaj posao doneti potrošačima mogućnost da kod kuće, na poslu i usput pune baterije svojih elektromobila.

Nove investicije u sektorima ka kojima ide globalna energetska tranzicija dolaze posle najava iz anglo-holandskog naftnog kolosa da planira u svojoj poslovnoj strategiji dan kada će potrošnja nafte krenuti na dole. Izvršni direktor kompanije, Ben van Beurden je obećao da će pripremiti „veoma agresivan scenario“ kako bi firma ostala kompetitivna u svetu koji će dobijati više energije iz obnovljivih izvora, a manje iz nafte.

Total kreće u osvajanje elektroenergetskog tržišta Francuske

PARIZ – Francuski naftni kolos Total otvorio je novi sektor za prodaju električne energije i krenuo je u osvajanje domaćeg tržišta sa diskontom od deset odsto u odnosu na dominantne kompanije u tom sektoru EDF i Engie, otvarajući mogući rat cenama sa ovim energetskim kolosima u kojima je država najveći deoničar. Izvršni direktor Totala, Patrick Pouyanne, kaže da kompanija planira da u narednih pet godina osvoji 10 odsto domaćeg tržišta strujew, odnosno oko tri miliona potrošača, da bi potom prelila ove poslove i na ostale delove Evrope. Pouyanne ne isključuje mogućnost da Total kupi ili gradi sopstvene elektrane na gas, kao i da konkuriše za koncesije u

hidroenergetskim kapacitetima Francuske. **AFP**

EK upozorila Rumuniju zbog propusta u sprečavanju benzinskih isparenja

BRISEL - Evropska komisija je putem tzv. obrazloženog mišljenja upozorila Rumuniju zbog propusta da prenese u svoje zakonodavstvo mere namenjene smanjenju emisija iz benzinskih isparenja, u skladu sa EU Direktivom o kvalitetu vazduha. U noti Komisije se podseća da se radi o esencijalnom instrumentu zaštite čovekovog zdravlja i okoline smanjenjem emitovanja organskim česticama iz benzina i dizela u vazduh. Zemlje članice EU imale su rok da prenesu pomenute odredbe iz direktive u svoje zakonodavstvo do sredine marta prošle godine. Rumunija. Rumunija još nije obavestila pravne instrumente koji donose odredbe o testiranju sistema za rekuperaciju pomenutih isparenja u nacionalno zakonodavstvo, konstatuje se u press saopštenju komisije objavljenom prošle nedelje.

BRISEL protiv smanjenja izvoza gasa iz Rumunije

BRISEL, BUKUREŠT - Evropska komisija je još početkom oktobra 2017. godine poslala dopis vladi Rumunije u kojem je upozorava da bi se istražni postupak koji je već pokrenut zbog rumunskog ograničavanja izvoza prirodnog gasa mogao proširiti i dodatno ojačati ako parlament te zemlje izglasa zakon kojim bi se dodatno smanjio izvoz gasa iz Rumunije. U parlamentarnoj proceduri je, naime, donošenje zakona prema kome će gasne kompanije morati 70% prirodnog gasa proizvedenog u zemlji da prodaju na domaćoj energetskej berzi. Nadležna tela parlamenta koja su raspravljala o tom predlogu već su dala pozitivno mišljenje, javlja portal **Energy World Magazine**.

Šta podrazumeva Direktiva o regulisanju benzinskih isparenja?

BRISEL - Benzinske pumpe/stanice u EU moraju imati opremu koja skuplja isparenja prilikom istovara benzina iz autocisterne u tank benzinske stanice i za prikupljanje benzinskih para stvorenih pri sipanju goriva u rezervoare vozila. O konkretnim rokovima ugradnje pomenute opreme se sa svakom zemljom pregovara.

Pomenuta isparenja sadrže organske čestice opasne za zdravlje i prirodnu sredinu. Kancerogene su i doprinose stvaranju štetnog troposferskog ozona. Ova obaveza sada će biti dopunjena obaveznom zaštitom od isparenja radnika i drugih lica prisutnih na pumpi, kao i samih vozača.

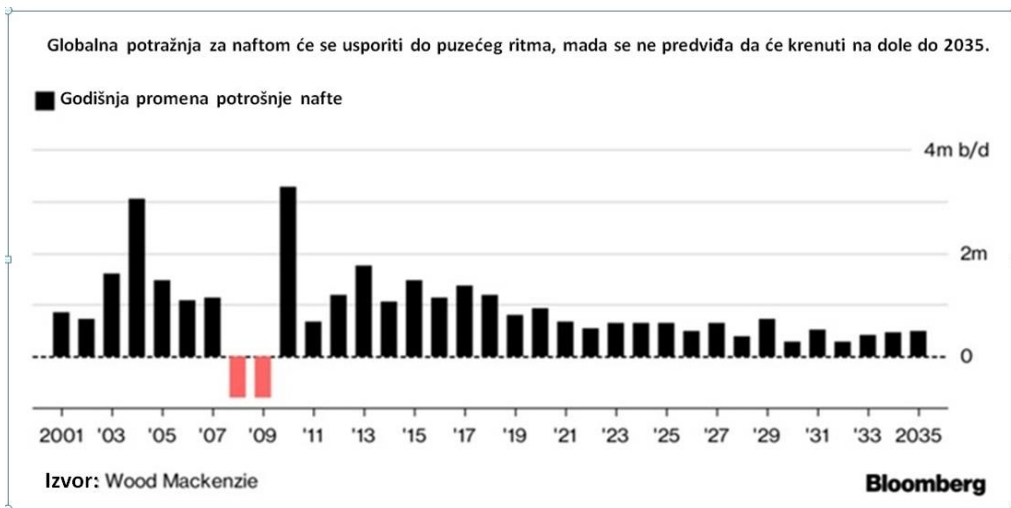
U skladu sa novom direktivom, pumpni štandovi na novim i obnovljenim pumpama već moraju imati opremu koja prikuplja najmanje 85% isparenja i vraća ih nazad u cisternu benzinske pumpe.

Sve pumpe moraće imati ovu opremu najkasnije do 31. decembra 2018. godine. Izuzeće važi samo za male pumpe koje opslužuju nekoliko vozila dnevno. Zemlje članice će pružiti informacije o postojanju takve opreme na benzinskim pumpama tako što će ih označiti odgovarajućim oznakama.

Wood Mackenzie : Uspon i pad crnog zlata

LONDON – Svetska potrošnja nafte će se usporiti do puzećeg ritma rasta, dok će korišćenje benzina doživeti vrhunac i krenuti na dole u narednoj dekadi, primoravajući najveće energetske kompanije u svetu da ubrzaju orijentaciju na proizvodnju prirodnog gasa i hemijski sektor, ocenjuje u najnovijem izveštaju autoritativni konsultant Wood Mackenzie Ltd.

Veliki proizvođači nafte moraću u narednim godinama da se prilagode značajnim promenama, ali njihov biznis može da se uvećava. Potrošnja nafte nastaviće da se uvećava do barem 2035. godine, kao i petrohemijska industrija, stoji u izveštaju britanske firme objavljenom u ponedeljak. „Pitanje za Big Oil je kako će se kompanije pozicionirati u prilično brzo menjanim okolnostima,“ kazao je Ed

Rawle, glavni ekonomista Wood Mackenzie-ve podfirme u Hjustonu, uoči ovonedeljne Oil & Money konferencije u Londonu. Dobar deo odgovora koji na tom skupu traže čelnici stotina energetske kompanija leži u činjenici da je on ove godine u potpunosti posvećen prirodnom gasu. Nafta teško da može obezbediti dugoročni rast, ali „snabdevanje gasom ostaje relativno robusno do 2035., i sve više je u središtu pažnje,“ dodaje on.

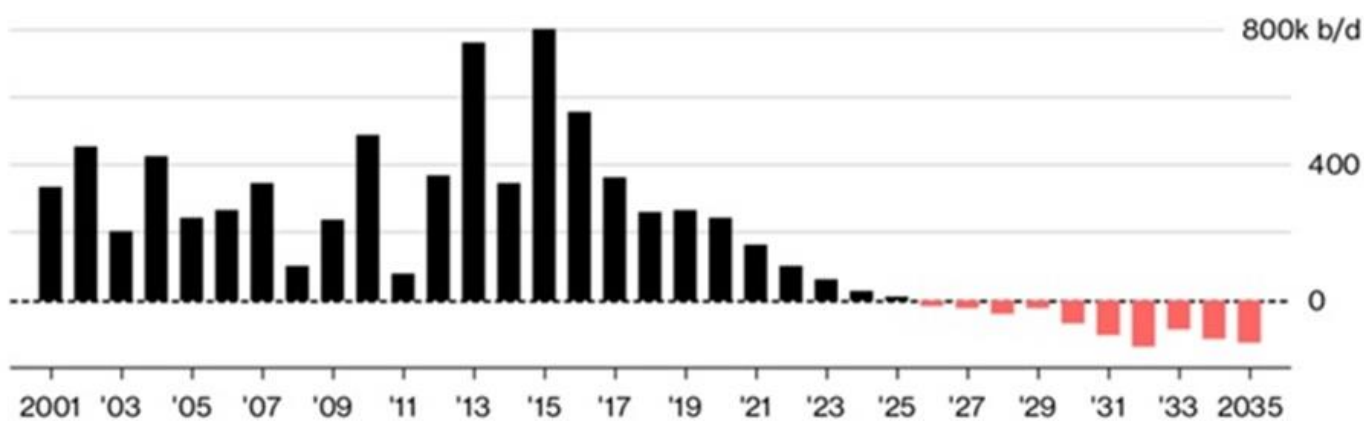
Izgledi dostizanja vrha u potrošnji nafte (peak oil) prilično se kontroverzno procenjuju u ovom sektoru energetske privrede. Neke kompanije, uključujući dve vodeće evropske, Royal Dutch Shell i BP, anticipiraju da će se to dogoditi između 2025. i 2040. Drugi, poput vodeće nezavisne naftne kompanije, Exxon Mobil-a i Chevrona, i dalje vide decenije neprekinutog rasta potražnje ove tradicionalno ključne energetske sirovine.

Tržište sa više brzina

Do 2035. širenje potrošnje nafte neće dostići vrh ali će rast biti „minimalan u poređenju sa onim koji smo videli u prethodne dve decenije,“ navodi Wood Mackenzie u izveštaju. Potrošnja će dostići ravan u regionima uključujući Evropu, SAD, Kinu i Japan. Samo Indija i neki drugi delovi Azije, Latinske Amerike, Afrike i Bliskog Istoka će i dalje beležiti rast, navodi konsultant. Wood Mackenzie kaže da su izgledi eventualnog vrha potrošnje „vrlo realni“, ali je predstavio jedan iznijansirani pogled na ono što će „biti tržište sa više brzina.“ Potrošnja benzina i mazuta će se smanjivati, u prvom slučaju delom zbog rastuće popularnosti elekromobila. Potražnja za primanim benzinom – sirovinom petrohemijske industrije – će doživljavati rast. Dizel gorivo takođe, ali sporijim ritmom.

Potrošnja benzina će početi da opada sredinom 2020-ih sa rastom električnih vozila

■ Godišnje promene u potrošnji benzina

Izvor: Wood Mackenzie

Bloomberg

Petrohemijski sektor – svetla tačka

"Petrohemijski sektor je jedan od nekoliko svetlih tačaka potrošnje nafte," kaže Wood Mackenzie, predviđajući da će taj sektor uvećati potrošnju nafte u svojoj sirovinskoj osnovi za 50 odsto od 2017. do 2035.

Uprkos različitim pogleda na tzv. *peak oil* temu, najveće svetske integrisane energetske kompanija se redom pripremaju za budućnost, u velikoj meri većim investiranjem u sektor prirodnog gasa, jer vide sve veću ulogu tog goriva u narastajućim privredama, uključujući Kine i Indije, kao alternativu uglju u proizvodnji električne energije.

Najzapaženiji posao u industriji u poslednjim godinama bila je Shell-ova kupovina 2016. godine kompanije BG Group za 54 milijarde dolara. taj posao je pretvorio najvećeg evropskog snabdevača energijom od „naftno-gasne, u gasno-naftnu kompaniju,“ rekao je njen glavni izvršni direktor Ben van Beurden.

Sumrak petrodolara – ovaj put deluje realno

NJUJORK – Još jedna „večita“ i velika tema naftne privrede je traženje odgovora na pitanje – do kada će se cene i trgovina ključnom svetskom energetsom sirovinom, sa tržištem koje troši bezmalo sto miliona barela vrednog 55 do 60 dolara na dan, vrednovati i obavljati uz pomoć američke valute.

Neposredan povod za analizu, koju je objavila ruska agencija *Sputnik News*, je najava da bi Kina i Saudijska Arabija mogle da se dogovore da ubuduće poslove kineskog uvoza saudijske nafte obavljaju u juanima, umesto dolarima. Ako se na takav korak odluči ključni američki bliskoistočni saveznik, monarhija čija specifična težina leži upravo na činjenici da je decenijama jedan od glavnih snabdevača SAD sirovom naftom, onda bi tema kraja petrodolara mogla prestati da bude predmet ekspertske-medijskih „šta bi bilo, kad bi bilo“ špekulacija i pređe u realnost.

Sputnik News već konstatuje da se era petrodolara približava kraju i to veže za promene na međunarodnoj političkoj sceni i sa tehnološkim promenama u sektoru energije.

Analitičar Kristian Rouz konstatuje da rast ekonomskog protekcionizma i nacionalizma u politici u poslednjim godinama, uključujući postepenu implementaciju agende američkog predsednika Trampa i potres kojim Brexit menja konture evropske trgovine, donose kraj reciklaži petrodolara. Ovi događaji ukazuju na prvi remont međunarodnih ekonomskih odnosa u SAD od administracije Niksona početkom sedamdesetih godina.

Sistem petrodolara je podrazumevao kraj zlatnog standarda u SAD, koji je posle Drugog svetskog rata tamošnju nacionalnu valutu vezao za vrednost zlata od 35 dolara za uncu. Međutim, teški izazovi sa kojima se globalna ekonomija suočavala krajem 1960-ih navela je administraciju Ričarda Niksona da napusti sistem.

„Suština dogovora bila je da SAD odobre prodaju vojne opreme i odbrambenu pomoć Saudijskoj Arabiji u zamenu da se trgovina naftom denominuje u američkim dolarima,“ objašnjava *The Huffington Post*.

Revolucija proizvodnje nafte iz škrljaca radnih 2010-ih učinila je ovaj sistem irelevantnim u SAD, i štaviše, sa rastom naftnog osamostaljivanja Severne Amerike, obnovila pod administracijom predsednika Trampa, američki izvoz nafte i uvećala izvoz petrohemijskih proizvoda

Međutim, Trumpova politika jačanja protekcionizma suočava se sa preprekama, uglavnom u vidu četiri decenije uvećanih značajnih saudijskih investicija u američke državne obveznice. Petrodolarski sistem je omogućio Saudijskoj Arabiji da poveća svoje devizne rezerve, a mnoge druge istaknute naftne proizvođačke zemlje pratile su isti uzorak u stranim investicijama.

SAD su, s druge strane, bile u mogućnosti da uvećaju svoju ponudu novca štampajući dolare, što je izazvalo veliku devalvaciju te valute od preko 30% u odnosu na rane osamdesete. Istovremeno su uvoznici nafte, poput na primer Kine, morali da kupuju američke dolare da bi platili energiju, što uvećava potražnju dolara na svetskim finansijskim berzama, i samim tim održava snagu te valute na Forex-ima uprkos nominalnog slabljenja njene kupovne moći, konstatuje časopis *Foreign Policy*.

Kraj sistema petrodolara znači, s jedne strane, manju potražnju za američkim dolarima u svetu i, s druge, umanjuje mogućnost američkog Fed-a, odnosno Centralne banke, da štampa dolare kako joj odgovara. To bi na srednji rok značilo slabljenje američkog dolara na Forex-ima, što će omogućiti Fed-u da normalizuje monetarne prilike kod kuće i dovesti do rasta izvoza američke robe.